

I. N. D.

48

DISSERTATIO PHILOLOGICA,
DE CERTAMINE

D A V I D I S
CUM
G O L I A T H O,

I Sam. XVII. Cap. commemorato,
Cujus PARTEM PRIOREM,

Consensu Ampl. Fac. Philos. in Reg. ad Auram Academ.

P R Ä S I D E

VIRO MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO

D O M I N O I S A A C O
R O S S,

S. S. L. L. PROF. REG. & ORD.

Publico honorum examini ventilandam sifit

G A B R I E L L I Z E L I U S,
AUSTRO-FENNO.

In Audit. Maj. D. XXVII. Mart. Anno MDCCCLXVI.
Horis Ante Meridiem Consuetis.

ABOÆ impressit Joh. CHRISTOPH. FRENCKELL,

THE
GOSPEL OF MATTHEW
ACCORDING TO SAINT MATTHEW
TRANSLATED BY JESSE COTTRELL
INTRODUCED BY GUY LAMBERT
ILLUSTRATED BY RICHARD HARRIS
DESIGNED BY DAVID DAWSON
PUBLISHED BY THE CROWN
1998
ISBN 0 9592121 0 8
PRINTED IN ENGLAND
BY THE CROWN PRESS

PROOEMIUM.

Quam promiserat Abrahamo & posteris ejus Gen. XV. & alibi terræ Cananeæ possessionem, eam Deus T. O. M. pro infinita sua Veracitate & Bonitate in Ægypto editis stupendis ad populum Hebræum liberandum miraculis, non inchoavit modo, sed postea similiter h. e. miraculose per vastam solitudinem in Palæstinam introducendo, clementissime promovit. Interim, quum Israëlitæ in illa occupanda minus dextre sese gererent, præscriptumque de excidendis gentibus Cananeis Exodi XXIII. 31 - 33, susque deque haberent, fieri aliter non potuit, quam ut comminatio Divina ac vaticinium illud conditionatum Num. XXXIII. 55. in ipsis impleretur. Hinc multæ fuerunt illis superandæ difficultates, quibus dicto Dei sui audientes facile su-

perfedere potuissent, variaque cum relictis Cananeis bella gerenda: in quibus tamen exsequendis & expediendis, Deus populo huic, quem sibi in peculium elegerat, ne impiis gentibus ansa præberetur contra Dei populum gloriandi, manus suas non prorsus subtraxit auxiliatrices. Inter multa alia illustrissimum est documentum favoris Dei plane singularis erga populum suum, in pugna illa inter Davidem & Goljathum, quod i Sam. XVII. relatum legimus.

Non est nobis ignotum, MATTHÆUM HÖSTUM jam olim A:o 1586 Francofordiæ ad Viadrum Tractatum de hac Monomachia edidisse; quum tamen plurima ibi occurrant intellectu difficiliora, multa etiam scitu necessaria desiderentur, nobis vitio haud verti speramus, si, Lectoris favorem & benevolentiam pro certo nobis pollicentes, vires ingenii nostri exploraturi, hanc materiam pro virili enodandam sumserimus.

§. I.

De ortu Israëlitarum non minus quam Phœnixorum nonnulla in antecessum monere non abs re fuerit. Quod ad illos attinet, satis expedita res est. Ex historia namque Divina liquet, Sethitas factos esse Aborigines hujus gentis, Sethitis successisse Semitas, ex his demum Abrahamitas ortos, qui postmodum Israëlitarum nomine sunt designati.

At *borum* origo, puta Philistæorum, est diffisilis investigatu. Licet enim ex tabulis Geographorum collatis cum Jos. XIII. 3. & Gen. X. 19. constet, regionem Philistæorum, ad littora Maris Mediterranei in ultimis Africum versus terræ Canaanæ partibus sitam fuisse, in eo tamen omnes conveniunt Interpretes, quod in hac terra ab origine sua non habitarint. Hinc variæ variorum de horum ortu exstant sententiæ. Ut vero brevissimis nos expediamus, duplicum strictiorem & latiorem huicce populo adsignabimus acceptiōnem. Qui stricte nomen Philistæorum tulerunt, fuerunt posteri Misraimi progenitoris Ægyptiorum. Nam ex Gen. X. 13, 14. clarissime patet, eos exortos esse e Casluchim, qui, citra controversiam, fuerunt progenies Misraimi.

Sed præter hos, fuerunt quoque plures diversæ originis gentes, quæ sub nomine Philistæorum, latius sic dictorum, venere. Sic evincunt loca i Sam. XXX. 14, 16. & Zeph. II. 5. sub his comprehendendi Crethos seu Crethim, quos, egressos ex insula Creta, in Palæstinam navigasse, ibique aut ultra a pristinis incolis admissoꝝ aut per vim bellicam consedisse, perspicax Dn. LACKEMACHER notat Observat. Philolog. Part. II. obs. II. p. 11. &c. referente MOSHEIMIO in notis ad CALMETS XXV. Bibl. Untersuch. quod & per argumenta a duumviris his adhibita, fere extra omnem ponitur aleam dubitacionis. Nos autem in sequentibus inprimis attentio-

sem nostram figemus. Cum Josua, ut indicat ipse Cap. XI. 21, 22. e terra Israëlitarum exscinderet formidabiles istos Enakim, qui adhuc hærebant in montibus nondum superati, effugerunt e manibus ejus quidam eorum in urbes Gaza, Gath & Afdod. Citato namque v. 21. verbum נָכַר terruit, ostendit quosdam eorum perterritos, contulisse se in fugam. Calebus enim Cap. XV. 14. hos tantummodo possessione loci expulit. Nullum itaque est dubium, quin in nominatis civitatibus substiterint ibique relieti fuerint. Quoniam vero ex Cap. XIII. 3. patet, hæc oppida fuisse comprehensa intra terminos terræ Philistæorum, hinc prono fluit alveo, quod Enakim hoc modo Philistæis fuerint adnumerati.

§. II.

Sed jam tempus est, ut ad pugnantes describendos & Davidem quidem primum, feramur. Patre natus heros noster, Isai, solum habitatio-
nis habuit oppidum Bethlehem. Ut vero hoc dis-
tinguatur ab eo quod fuit in forte Zabulon, Jos.
XIX. 15, ejusdem nominis, dicitur v. 12. Textus
nostrí situm in tribu Juda: Appellatur præterea hic,
Ephratæus, quo commonemur Gen. XXXV. 19,
unde non tantum ipsam Bethlehem, antea dictam
fuisse Ephrata discimus, verum & territorium ei-
dem civitati adjacens idem nomen tulisse, colligi
potest. Vid. TELLERS Erklärung der Heil. Schrift.
Sed cum plures Ephratæus noster habuerit se pro-
gna-

¶) 7 (¶

gnatos, de numero & quotus eorum David? Ekegete in diversas abeunt opiniones. Apparentem dictorum Scripturæ contradictionem, fuerintne octo an septem? nequeunt commodius conciliare, quam ut secundum 1 Sam. XVI. 10. & 11. ac versum 12. capititis sequentis, omnino numero statuantur octo. Cur autem 1 Chron. II. 13, 14 & 15. unus omittatur, non est quidem satis cognitum, veritati tamen simillimum, eum, ante accessum Davidis ad regnum sine liberis mortuum, ideoque in Genealogia annotatu minus fuisse necessarium. Hinc, licet allato loco Chron. David vocetur septimus, quin tamen fuerit octavus natuque minimus, adeo nihil obstat, ut dubium potius omne tollant loca mode citata Samuelis.

Quo vero ætatis tempore decertavit Noster? Fatemur quidem hanc Chronologiam non adeo accurate posse determinari, nec tamen valde erraverimus, si vestigiis insistentes accuratissimorum Chronologorum, sequentem in modum calculos subduxerimus. Annus, quo David Hebrone Rex Israëlis fuit unctus, incidit in mundi illum 2949. Hoc enim Antecessor ejus Saul diem obivit supremum. Quia autem ex 2 Sam. V. 3 & 4. liquet, Davidem eo tempore fuisse annorum XXX; efficitur inde nativitatem ejus respondere A. M. 2919. Tempus, quo Bethlehemi a Samuele unctus, regno destinabatur, communiter statuitur A. M. 2941. Litteris Chronologicis deinde refertur primas ejus insidias

&

& persecutio*n*es i Sam. XVIII. 6. &c. initium ce-
pisse Anno 2943, vid. TELLERS Chronologisches Ver-
zeichniß; hinc, rite conferendo hos annos, liceat
concludere, quod anno suæ àtatis circiter XXIII,
David prostraverit Goljathum.

Armaturam porro ejus in hoc congressu levi-
ter perstringemus. Ex v. 38. & 39. patet, Davidem
pluribus quidem alienis armis fuisse indutum. Quo-
niam vero in pugna illis non est usus, sed ea con-
festim, ut sibi insveta, depositus, merito iis descri-
bendis supersedemus. Verum de armis pastoralibus,
præsertim arte ejus funditoria, qua, inter pugnan-
dum cum Goljatho utebatur, paucis differere non
pigebit. David quidem Divino præcipue fretus &
suffultus fuit auxilio, nec tamen naturæ vias in
conflictu cum hoste penitus sprevit: Verebatur e-
nim Deum suum tentare, cui sciebat nil minus
placere, quam, si quis per miraculum expectet,
quod viribus naturalibus arte & industria potest
præstari. Hinc, cum peritissimus esset fundæ, ut-
pote quod, (ut taceam populum Israëliticum, quem-
admodum ex Judic. XX. 16. nec non aliis locis con-
stat, arti huic usque eo fuisse deditum, ut vel pi-
lum capitis fundæ verbere possent percutere exerci-
tati), satis inde patet, quia David ipse isti se pu-
gnandi generi assuetum indicat, dum depositis ve-
stimentis & armis, quæ Saul ipsi dedit & quibus
fuit insvetus, mox lapidibus & funda se instruxit.
Elegit scil. sibi quinque lapides, qui communiter
expo-

exponuntur glabri, & ex torrente lecti v. 40, quam interpretationem sollicitant nonnulli, in iis PATRICK ad h. v., quia *conjuncta separandi & dividendi* significationem verbo Hebræo חָלַק tribuant Lexicographi. Hinc vocabulum חָלְקִים constructum cum אָבְנִים nihil sibi velle aliud contendunt quam lapides *interruptos* seu seabros potius atque asperos quam glabros, qui & ex illorum mente scopo Davidis fuerint aptiores. Sed haec non tanti sunt momenti ut nos a recepta sententia dimoveant aut eo compellant, ut perpetuum fere usum Bibl. relinquamus. Similiter circa vocem בָּנָה, quidam receptam versionem deserunt, urgentes eam in genere notio nem cuiusvis loci *depressi*, *sive sit siccus sive aquis refertus*, obtinere. Quumque ex v. 3. pateat, hic adfuisse locum siccum, ideo vallem potius quam locum fluentem, non obseure innui, præsertim cum nulla fluvii indicia contextus suppeditet. Sed nec haec argumenta a nobis impetrant, ut expositioni Interpretum tantum non omnium, nuncium mittamus: præterimus reliqua, quæ contra hanc explicationem moneri poterant.

§. III.

Exigit nunc ordinis ratio, ut ad Philistæum illum Goljathum convertamur describendum. Inter latius dictos Philistæos §. I. retulimus Enakim: ex quibus originem suam ducere bellatorem nostrum eruditis conjecturis, immo probabilibus argumentis post BOCHARTUM credibile reddiderunt plures viri

doctri. Conferunt hanc in rem Num. XIII. 22, 28, 33.
 Deut. IX. 2. C. II. 10, 11. Jos. XI. 22. additis præterea
 observationibus hue apprime facientibus, quæ quem-
 vis ipsis ὀμόψηφοι haud difficulter facere queant. His
 igitur prosatum non dubitamus famosum illum Da-
 vidis tempore, Gigantem Rapham, de quo legimus
 2 Sam. XXI. 15 - 22. coll. cum 1 Chron. XX. 4 - 8,
 cuius filius Goljathus noster, si rem recte pensites,
 utique fuit, cum nullius fere momenti sint, quæ
 nobis ab aliis hic oggeruntur. Dicitur scil. Lach-
 mi filius Raphæ, frater *Goljathi Gathæi*, ubi obser-
 vamus nomen *Goljath* duplici adhiberi sensu. Ci-
 tato Samuelis loco v. 19. exstat, Elhanam trucidar-
 se Goljathum Gathæum: quoniam vero huic Golja-
 tho ex allato dicto Chronicorum v. 5. constat, fuisse
 nomen proprium Lachmi, cuius frater hoc eo-
 dem loco idem fert nomen *Goljath*, liquido appa-
 ret, priori loco τὸ Lachmi nomen Goljath vice tan-
 tummodo cognominis fuisse tributum, at loco po-
 steriori intelligi alium, eo, ut proprio sine dubio
 insignitum, quenam analogia Scripturæ non admittit
 statuere alium, quam cuius prosopographiam in
 præsenti delineamus. Nequit enim Goljatho 1 Chron.
 XX. 5. additum nomen domicilii *Gathæus*, ad a-
 lium, quam Goljathum nostro Textu commemora-
 tum, referri, præsertim cum pugiles Philistini, quo-
 rum in præcedentibus meminit scriptor sacer, di-
 cantur v. 8. per manum Davidis & ministrorum seu
 militum ejus cecidisse. Si enim nostrum exceperis,
 nullus eorum supererit, qui ab ipso Davide cæsus sit.

Non

Non prætereundum est, hoc loco dubium, quod qualicunque cum specie contra nostram sententiam formari potest: Male nos vocem Rapha, nomen sc. appellativum, transfundere in proprium. Vidisse hoc Magnum BOCHARTUM aliosque viros doctrinæ claros. Confirmari id VII. bonæ notæ Codd. MSS. torum fide, qui diserte legant pluraliter Rephaim eoque appellativum innuant, ut nil dicatur de illis, qui in margine pluralem habeant, nec de antiquissimis versionibus Syra & LXX. Seniorum, qui v. 4. cit. Chron. l. reddant: ἀπὸ τῶν οὐάν τῶν γιγαντῶν. v. 6. iidem habent ἀπόγονος γιγαντῶν: cum quibus consonet Fennus noster, qui v. 4. joca oli Calewan poicain lapsista / & similiter v. 6. & 8. Nec aliter Svecum v. 4. reddere. Unde porro sequatur, Gigantem, de quo quaeritur, non esse ex genere Anakæorum aut viro quodam Rapha oriundum, sed potius ex antiquissimis illis Rephaim Anakæis longe vetustioribus. Idem arguere non, quod præfigitur τῶν Ραφά, & appellativis, non vero propriis accidere soleat. Resp. Paucis illis Codicibus opponuntur longe plures & melioris commatis. Versiones illæ sibi non constant, sic LXX. v. 8. τῶν Ραφά habent, quod proprium nomen innuit. Tandem dudum observatum est Philologis non istud interdum etiam propriis præfigi, v. c. i Par. VII. 18. Nehem. III. 3, 12. Cap. XI. 25. Huic nostro Goljatho nonnulli quidem volunt Lachmi fuisse fratrem non germanum, sed conjunctione amicitiae duntaxat & societatis. Quum vero nulla adsit causa, quominus vocabu-

cabulum ~~in~~ citato loco Chron. capiatur in propria sua significatione de fratre germano, nec ab ea recedendi ulla huc usque urgens ratio allegata fuerit; hinc, uti hic sit mentio filiorum Raphæ propriæ sic dictorum; ita ~~ne~~ ^{et} alio significatu vocem *frater* heic accipiamus, par est. Objiciat forsan quis, quod, quia dicto Samuelis expresse dicitur huic Raphæ Gathensi quatuor tantummodo Filios fuisse natos, sed Goljatho addito, essent quinque, videatur Goljath esse nec filius nec frater germanus dictorum virorum. Reponimus vero, illos tantummodo allato numero includi, de quibus hoc loco ex instituto agitur. Ut itaque illis, qui versu ultimo i Chron. XX. dicuntur Raphæ nati, non potest non adnumerari apud Samuelem nominatus Jisbi, licet hoc loco sit omislus: ita multo magis Goljath, cuius, quamvis ex accidenti, tamen hic sit mentio, in numerum Gigante isto prognatorum venire debet.

§. IV.

Progradimur ad staturam Goljathi. Quum vero mensurarum Hebraicarum, præfertim corporum continuorum, quæ hic in sensum veniunt, non adeo distincta gaudeamus notione, ut illas per se licet explicare, Græcas in subsidium advocabimus.

I. Δάκτυλος, digitus, est pars pedis Græci decima sexta. Hebreis dictus יָמֶן, quibus propriæ desig-

designat latum vel transversum indicem sive digitum pollici proximum.

II. $\delta\alpha\chi\mu\eta$ palmus, est pars pedis quarta. Vocabatur etiam quadrans æque ac manus transversa. Hebrais $\tau\sigma\tau\omega$, mensura nempe quatuor digitorum conjunctorum sive compressorum.

III. $\Sigma\pi\vartheta\alpha\mu\eta$ dodrans, tribus constat partibus pedis quadripartiti. Continet itaque duodenos digitos seu tres palmos. Hebrei vocant hunc $\tau\sigma\tau\omega$.

IV. $\pi\chi\nu\tau$ cubitus vel cubitum, est mensura constans sesquipedale seu sex palmis. Hebrais appellatur $\tau\tau\tau\omega$. Hunc nonnulli, nixi dictis Hez. XL. 5 & XLIII. 13. statuunt duplēm, sacrum & communem, quorum ille sit palmum longior cubito communī. Qui vero accuratius rem pensitarunt, deprehenderunt locis citatis intelligi cubitum sex palmorum, nec dari apud Hebraeos alium majorem vel minorem. Ut enim Propheta hoc tempore captivus in Chaldea detinebatur, ubi cubitus erat minor Hebraico: ita, sermonem habens ad Israëlitas, ne intelligent cubitos Chaldaicos seu Babylonicos, quibus jam fuerunt assveti, Hebraicos solummodo describit. Vid. Der Bischoff von Cumberland von den Gewichten und Gemässen der Heil. Schrift Seite 36. fgg. & Lowth, confr. TELLER.

Dum itaque Goljathus dicitur v. 4. Cap. XVII,
sex cubitos & dodrantem longus, sequitur eum al-

titudine novem Græcorum pedum atque dodrantis seu trium palmorum fuisse. Quia vero nostrum porro interest metiri illum etjam mensura apud nos usitata, ad illam rem rite expediendam incumberet nobis Græcum pedem revocare ad Svecanum, sed otium hic nobis fecit Celeberr. Professor CELSIUS in Aëtis Reg. Acad. Scient. Svec. pro A:o 1740. mens. Jan. Febr. & Mart. Ibi namque scite observatur pedem Svecanum se habere ad Græcum ut 1000. ad 1034. Hinc, collatis datis proportionibus atque mensuris, colligi potest, Goljathi staturam fuisse juxta mensuram Svecanam, quinque ulnarum & $\frac{1}{3}$ partium unciae seu pollicis.

§. V.

Sequitur Gigantis nostri armatura. Arma ejus dividuntur in Φυλακτήρια & ἀμυντήρια. Eodem redit, quando CICERO pro Cæcinna dicit alia esse ad tegendum alia ad nocendum. Ad illæ quæ omnia fuerunt ænea pertinent I. Galea, quæ fuit munimentum capitis. Ubi fortasse fuit ante oculos ejusmodi velamen, per quod licuit videre, quodque insuper potuit removeri ac subduci. II. Thorax seu Lorica squammata, quæ forsitan plura non tegebant, quam brachia, pectus ac ventrem; An vero tergum quoque? licet dubitare. III. Ocreæ & femoralia, quæ haud pauci velamina fuisse anterioris tantum partis pedum nec non femorum contendunt, quia in textu originali occurrat vocabulum

a תְּצִיר frons derivatum, quod rejicit D:rus SIMONIS in Lexico suo ad vocem תְּצִיר putatque idem esse ac Arabicum transpositum, quod ocream, tibiale notet ac a splendore sic dicatur, quia ex ære constabat & armorum splendor valde a veteribus affectabatur. Per ἀμυντήσια intelliguntur arma propulsatoria, quibus omnis violentia repellitur atque hostes cæduntur. Ut I. Hasta, quæ constabat hastili ligneo cuspideque ferrea. II. Gladius, qui a Davide adhibebatur non solum in hac pugna, verum etiam postea, I Sam. XXI. 8, 9. III. כִּירוֹן. De notione hujus vocis Interpretes non convenient. Hostus cum HIERONYMO multisque aliis interpretatur illam Clypeum seu scutum, ideoque inter Φυλακήσια numerat, quibus damnum cuiquam inferri non solet. Quum vero David v. 45. hoc armorum genus inter ea ponit, quibus Goljathus illum lædere eique nocere instituebat, nequit hoc loco significare clypeum, sed aliam æneam speciem armorum ἀμυντηρίων. Genus hastæ, lancea reddit Dn. SIMONIS, in quo STOCKIUM habet ὄμβυφον. Ille addit præterea: quasi dicatur protec̄tio & defensio contra vim hostilem a rad. Ἀθιοπικα לְכַר texit, protexit, in Lexic. ad h. voc. כִּירוֹן. Placent vero illi Interpretes, qui telum, jaculum convertunt, ut MICHAËLIS in not. ad Biblia Hebraica I Sam. XVII. 6. & Canc. MOSHEIM a), qui Wurffspieße / Kastspets intelligit.

Cum

(a) Audiamus verba ipsa viri doctissimi in annotationibus ad CALMETS XLI. Bibl. Untersuch. Das ist zum we-

Cum Thoraci tum ferreæ cuspidi hastæ in Tex-
tu adscribitur certum pondus Siclorum. Quæ pon-
dera ad nostra conabimur examinare, ubi quasdam
præ-

nigsten unsreitig, daß Chidon nicht in allen stellen der Heiligen Schrift, worinnen es vorkommt, einen Schild bedeuten könne. Hiob sagt von dem Behemoth, daß er derer nicht achte, die den Chidon schwenken oder schießen. Hiob XL. 20. Kann man hie durch Chidon einen Schild verstehen? Ist es nicht klar, daß ein Wurfspieß, oder wie die Seefahrer juzund reden, eine Harpune gemeinet werde? LUTHER hat nicht übel übersetzet: Er spottet der bebenden Lanzen. Die gemeine Lateinische Übersetzung hat: Deridebit vibranteo hastam. Jeremias saget, es werde ein Volk wider die Kinder Israel kommen, daß Bogen und Chidon führen würde, Jerem. VI. 23. In unsrer Übersetzung steht so, wie in der Alten Lateinischen: Die Bogen und Schild führen. Man kann nicht wohl diese Übersetzung als richtig annehmen. Der Prophet will daß Volk von dem er redet, als ein erschreckliches, und mit gefährlichen Waffen versehenes Volk den Juden abbilden. Allein der Schild ist nur ein Schutzgewehr: Er erwecket bey dens, die davon hören, keinen furchterlichen begriff. Wem grauet für einen Volcke, das Schilder hat, womit man niemanden Schaden zufügen kan. Man muß also, wo die worte des Propheten Nachdruck haben sollen, übersetzen: Die Bogen und Wurfspieße führen.

Da es ausgemacht ist, daß Chidon zum wenigsten zuweilen einen Wurfspieß bedeute, so entsteht die frage: Ob es etwas anders in der Geschichte des Riesen Goljaths anzeigen solle. Ich trete, nachdem ich alles überleget habe, zu denen, die der meinung sind, daß man hie gleichfalls dadurch einen Wurfspieß verstehen müsse. Man höre meine Ursachen, 1) Wars-

præmiserimus observationes. Eorum, qui ex Sacris
Bibliis ac Scriptis Rabbinorum pondera Hebræorum
explicarunt, plerique statuunt Siculum argenteum
non solum monetæ, sed ponderis etiam habuisse ra-
tionem. Porro nonnulli eorum duplicem faciunt Si-
clum, alium sacrum communem alium, quorum hic
sacro fuerit duplo minor. Vide sis inter alios CASP.
WASERUM Lib. II. de antiquis nummis Hebræorum

C

&c.

um sollte Goliath, seinen Schild selber getragen haben? Er
hatte einen eigenen Schildträger, der, wie die Schrift klar saget,
vor ihm hergieng und vermutlich seinen Schild führte.
2) Und wozu brauchte Goliath einen Schild? Er war vom
Haupt bis auf die Füße geharnischt und gepanzert. Bey ei-
ner solchen Rüstung durfte er sich für den Streichen seiner
Feinde eben nicht sonderlich bedecken. 3) Doch dieses bey Sei-
te gesetzet und eingereimet, daß ihm auch bey seiner schweren
Rüstung ein Schild nöthig gewesen sey, so begreife ich doch
nicht, wie er seinen Schild ohne große Beschwerung auf der
rechten Achsel habe tragen können. Er würde ihn stets mit
dem rechten rückwärts gebuegten Arm haben unterstützen und
halten müssen. Wie schwer wurde dieses einem ganz gehar-
nischten Manne geworden seyn, der noch dazu mit der andern
Hand einen erschrecklichen Spieß, der wie ein Weberbaum ge-
staltet war, fassete. Mit einem Wurfspieße auf der Schulter,
der weit leichter seyn musste, konnte er besser fortkommen. 4)
David setzt v. 45. den Thidon des Riesen unter seine Was-
sen, womit er ihn angreiffen und erlegen wolte: Du kommest
zu mir mit Schwerd, Spieß und Schild. Allein der
Schild gehöret nicht unter diejenigen Waffen, womit man sei-
nem Feinde Schaden zufügen, oder ihm eine Furcht einja-
gen kann.

&c. & JOH. LEUSDEN in Philolog. Hebr. mixt. Diss. XXVIII. de nummis & ponderibus &c. Verum hæc distinctio nullum respectu ponderis, in S:a S:a agnoscit fundamentum, cum ortum potius erroneo quorundam Interpretum judicio debeat. Qua de re sententiam Dominorum Ainsworth, Cartwright & Parker, Doctor TELLER his verbis adfert ad Exod. XXX. 13. Sie gründen sich unter andern darauf/ weil die 70 Dolmetscher das Hebräische Wort Schekel, gemeinlich durch Drachmen oder zween Drachmen/ überschien/ obgleich der Schekel/ nach der meunung des Josephus und Hieronymus, vier Drachmen galt; woraus sie schlüßen/ die 70 Dolmetscher glaubten/ es werde nur von den gemeinen Schekel geredet/ welcher/ nach ihrer Meunung/ nur halb so viel/ als der heilige galt. Hæc autem apparens discrepantia inter LXX Interpretes atque Josephum nec non Hieronymum facile potest conciliari. Confer hoc annotationem ad citatum Exodi locum in TELLERS Erkl. Sic vero ibi: Josephus und andern/ welche den Schekel zu vier Drachmen rechnen/ haben den Schekel nach Attischen/ die 70 Dolmetscher aber nach Alexandrinischen Drachmen/ deren jeder zwey Attische ausmachte/ gerechnet. Hanc drachmarum rationem paulo clariorem nobis sistit Londinensis Prof. BREREVOOD Cap. I. Libri de ponderibus & pretiis Veterum Nummorum &c. „Licut inquit, LXX Interpretes ἡρῷ sape reddant δίδεκας, ut Gen. XXIII. 15 &c. Non tamen cum respectu ad Drachmam Atticam sed Hebræam vel Alexandrinam illi sunt in tel.

telligendi. Etenim, cum Interpretes ipsi Hebræi essent, & libros Sacros Alexandriæ Græce converterent, omnino credibile est aut ad regionis suæ aut ad Alexandriæ pondera eos respexisse. Drachma autem Hebræa etiamque Alexandrina Atticæ dupla fuit. Nam talentum Alexandrinum 12000 Drachmas Atticas continebat, auctore Varrone l. 4. de ling. Latina, quantum etjam & Hebræum fuit. Omne autem Talentum continere 6000 Drachmas ejus loci proprias cuius talentum esse dicitur, Pollux l. 9. Onomast. c. de. Talento & Suida in distinctione τάλαντον prodiderunt. Proinde Didrachmum pondere Hebræo vel Alexandrino tetradrachmum fuit Attico. Nullam itaque fuisse ponderis differentiam inter siculum sic dictum sacrum atque communem, clarissime ex hisce constat. Sive jam nomen Sicli adhibeatur, ut pondus in argento, sive in auro, ære, ferro, &c. hæc tamen omnia ad pondus Sieli argentei sunt exigenda, ut observat WASSERUS libro. II. Hinc Celeb. BREREWOOD in libro suo modo nominato declaravit illos 5000 Siclos, qui fuerunt pondus ænei Thoracis Goljathi, per libras Londinenses 208 & uncias quatuor, siclos vero 600, quos cuspis ferrea hastæ continebat, exposuit per 25 libras easdem Londinenses seu Anglicas. Doctor TELLER refert etjam ad 1 Sam. XVII. 5. ex Gesellschaft der Gottes-Gelehrten/ quod non solum diuis Thorax fuerit 208 librarum & 4 unciarum ponderis Troi, verum & quod hæc libra 12 containeret uncias.

In Actis Reg. Acad. Scient. Svec: pro A:o 1746
 & mens. Oct. Nov. Dec. facta est a Celeberr. D:no
 Profess. BERCH collatio inter libram Svecanam &
 aliquot pondera extraneorum. Ubi libra Svecana
 cum Anglica ita confertur, ut illa contineat ases
Troi 8848, hæc vero 7766 $\frac{1}{3}$ easdem. Ope itaque
 Arithmeticæ patet, non tantum Loricam æneam
 Goljathi absolvisse novem pondo Svecana, duas li-
 bras, 27 semuncias atque 141 $\frac{1}{4}$ ases Svecanas,
 sed etiam cuspidem ferream hastæ habuisse unum
 pondo, unam libram, 30 semuncias nec non as-
 ses 50 $\frac{1}{8}$.

Quæ ulterius circa ipsam hanc pugnam nec
 non mysticam ejus expositionem observatu digna-
 sunt, ea ad partem posteriorem, Deo vo-
 lente, differimus.

S. D. G.

